

متن پرسش

سلام علیکم جناب آقای طاهر زاده: وقت بخیر. لطفاً توضیح دهید آیا این نقدی که به بحث برهان علت و معلول این جا الآن براتون نوشتم آیا این نقد وارده یا خیر؟ چرا؟ متن نقد: «برهان علت و معلولی که مطرح است دو عنصر مهم در آن لحاظ شده است یکی ضرورت و دیگری سنخیت، ضرورت به این معناست که در فرض وجود علت معنا ندارد که معلول نباشد و خود این معنا سبب بی معنا شدن اختیار از یک سو و قدیم شدن اشیاء از سوی دیگر است چرا که خداوند علت العلل است و از هر زمان که فرض شود وجود خداوند دیگر وجود معلول همراه او خواهد بود و بی معنا شدن اختیار به این جهت است که هر گاه انگیزه‌ها و مقتضیات شخص را به میل به اندازه‌ای مشخص رساند (که از آن تعبیر به شوق اکید می‌شود) خواسته و ناخواسته از او معلول صادر می‌شود و اراده خود علت آن شوق اکید بلکه خود آن است که آن برآمده از علم است و اساساً فعل و اختیار در اینجا بی معناست. سنخیت هم که همان مشابهت است و بنابر آن معنا ندارد که به تباین محض میان خالق و مخلوق قائل شویم، اما بالاتر از این دو اشکال که شاید بتوان با بیاناتی آن‌ها را اصلاح کرد که کرده‌اند مشکل اساسی برهان علیت نادیده انگاشتن حقیقت ایجاد و احداث است که ضرورت برآمده از همین معناست و اساساً اذهان با علیتی خو گرفته‌اند که معنایی از احداث در آن دیده نمی‌شود مانند سوختگی بر اثر آتش و بریده شدن بر اثر حرکت چاقو و... و در اینجا نتیجه می‌گیریم که چون علت و معلول فلسفی بر محور اصل علیت است و لازمه اصل علیت سنخیت علت و معلول و ضرورت صدور معلول از علت تامه است. نتایج این حرف که با ضروریات دین سازگار نیست از این قرار است: ۱. سنخیت خدا و خلق ۲. قدیم بودن عالم که هر دوی این دو مورد مخالف است با نصوص آیات و روایات و اینکه در مورد آیه ۳۵ از سوره مبارکه طور که آمده «أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ» و فلاسفه به بحث علت و معلول ربط می‌دهند. این آیه ربطی به مدعی فلاسفه اصلاً ندارد بلکه بر خلاف مدعای ایشان هست. خداوند علت پیدایش نیست زیرا علت با معلول یک جنس و یک سنخ و یک ماده و شبیه و نظیر هستند ولی در مورد خداوند هیچ یک از اینها نیست بلکه همان طور که آیات و روایات بسیاری فرموده خداوند خالق هست آن هم از غیر شیء و از عدم و نیستی، لذا این آیه می‌فرماید آیا شما خلق شدید از غیر شیء یا اینکه خودتون خالق خودتون هستید در این آیه به وضوح بحث از خلق هست آن هم از غیر شیء نه حرف از علت و معلولیت آن هم علتی که سبب معلول هست لذا بین علت و معلول رابطه‌های زیادی هست.» (لطفاً توضیح بفرمایید فقط استناد نکنید اینجور که یک عالم بزرگوار و جلیل‌القدر شیعه چون موافق خداشناسی فلسفی بوده و مشرب فکری اش مشرب

فلسفی بوده حالا با استناد به این قضیه این برهان علت و معلول خوب می شود و در نتیجه این نقد های فنی کذاست، لطفا اینطور که مثالی آوردم استدلال نکنید بزرگوار)

متن پاسخ

باسمه تعالی: سلام علیکم: همان طور که می دانید این سؤال ها بحث مفصل می خواهد و بحث شده. به نظرم جناب آقای دکتر سید مهدی امامی جمعه در طی ۱۵ جلسه با توجه به آیات قرآن و روایات ائمه «علیهم السلام» به خوبی روشن می کنند که لازم نمی آید معنای خلقت دوگانگی و عدم سنخیت باشد. ایشان طی ۱۵ جلسه تحت عنوان «سیر تاریخی الهیات اسلامی» به خوبی به این موضوع پرداخته اند. متن صوتی آن را از مرکز فرهنگی «شها» از جناب آقای تیموری به آدرس hrteimouri@gmail.com می توانید تهیه کنید. موفق باشید